

17.10.2021

7. OKTOOBRIIL ILMUB "MÄGEDE HÄÄLE" VALIMISTE ERILEHT, KUS:

- kordame üle valimiste korralduse ja erinevad võimalused valimas käimiseks

- tutvustame lähemalt kõiki Rõuge vallavolikogu valimistel osalevaid nimekirju ja nende programme.

Kokkuvõte Rõuge vallavolikogu 24. augusti istungist

Volikogu:

1. Suunas Rõuge valla arengukava 2019–2035+ ja eelarvestrateegia eelnõu avalikustamisele.
2. Kuulas ära revisjonikomisjoni arvamuse 2020. aasta majandusaasta aruande kohta ja kinnitas Rõuge valla 2020. aasta konsolideerimisgrupi majandusaasta aruande.
3. Võttis vastu Rõuge valla 2021. aasta esimese lisaelarve. Kokku suureneb eelarve maht 405 270 eurot.
4. Kinnitas riigi poolt COVID-19 investeringutoetuseks eraldatud 153 000 euro jagamise alljärgnevalt: Haanja Kooli garaaz 73 000 eurot, Varstu Kooli staadion 30 000 eurot, Rõuge hooldekodu katus 50 000 eurot. Kokku 153 000.
5. Võttis vastu uue Rõuge valla huvihariduse ja -tegevuse toetamise korra.
6. Muutis Rõuge Vallavolikogu 7.04.2020 otsuse nr 17 „Ruusmäe küla reoveepuhasti võõrandamine otsustuskorras AS-le Võru Vesi“ punkti 2 ja tunnistas punktid 1,3 ja 4 kehtetuks.
7. Tunnistas kehtetuks Rõuge Vallavolikogu 15.06.2021 otsuse nr 66 „Tammiku tee 2a kinnistu võõrandamine avalikul kirjalikul enampakkumisel“.
8. Võõrandas Krabi külas Pargi 4, Pargi 6 ja Pargi 8 korterid Kaido Kasakule hinnaga 500 eurot korter.
9. Arvas endise Rõuge valla avalikuks kasutamiseks määratud erateede nimekirjast välja alljärgnevad teed: Möldriküla tee (nr 6970130) pikkusega 620 m; Kopli tee (nr 6970398) pikkusega 280 m; Kalmistutagune tee (nr 6970399) pikkusega 270 m; Pärna tänav (nr 6970400), Pärna 1 kinnistu osas pikkusega 127 m.
10. Arvas endise Misso valla avalikuks kasutamiseks määratud erateede nimekirjast välja alljärgnevad teed:

Tee nr	Tee nimi	Teeosa algus (m)	Teeosa lõpp (m)	Teeosa pikkus (m)	Tee kogupikkus (m)
4680046	Savimäe tee	470	560	90	560
4680052	Huuhanna tee	0	290	290	290
4680110	Siberi tee	145	800	655	800
4680114	Karjatee	0	180	180	180
4680128	Vetevaotuse-Tsiistre	403	480	77	480
4680137	Kalme tee	0	391	391	391
4680158	Pööni tee	0	155	155	155

11. Seadis Rõuge valla kasuks tasuta ja tähtjatu isikliku kasutusõiguse Eesti Vabariigi omandis ja Keskkonnaministeeriumi valitsemisel olevale Matsi külas Ojaveere kinnistul asuvale Oja tee osale.
12. Seadis Rõuge valla kasuks tasuta ja tähtjatu isikliku kasutusõiguse Kärina ja Põnni külas Tano kinnistul asuvale Põnni-Kärina teele, Põnni külas Ristimäe kinnistul asuvale Põnni-Kärina teele, Kärina külas Lauda kinnistul asuvale Põnni-Kärina teele ja Tsiistre külas Mäe kinnistul asuvale Tsiistre-Põnni teele.
13. Seadis Rõuge valla kasuks tasuta ja tähtjatu isikliku kasutusõiguse Siksälä külas Veskimetsa kinnistul asuvale Siksälä-Suurõsua teele, Siksälä külas Kalmõmäe kinnistul asuvale Siksälä-Suurõsua teele, Kärinä külas Töökoja kinnistul asuvale Põnni-Kärina teele, Pedejä külas Mauri-Pedei kinnistul asuvale Põnni-Möldre teele ja Kurõ külas Laisi kinnistul asuvale Hino-Rammuka teele.
14. Kinnitas volikogu kultuuri- ja külaelukomisjoni uueks liikmeks Marje Mürgi.

Rõuge vallavolikogu 21. septembri istungi kokkuvõte

Volikogu:

1. Andis nõusoleku soetada projekti „Ruusmäe küla reoveepuhasti rekonstrueerimine“ raames 91 814 euro ulatuses aktsiaseltsi Võru Vesi aktsiaid järgmiselt:
10 aktsiat nimiväärtusega 640 eurot ehk 6400 eurot aktsiakapitaliks;
85 414 eurot ülekursiks.
2. Otsustas võõrandada avalikul kirjalikul enampakkumisel:

Kinnistu asukoht	Kinnistu nimi	Alghind (€)	Tagatisraha (€)	Osavõtutasu (€)
Viitina küla	Kaupluse kinnistu	45 000	450	50
Krabi küla	Pargiveere kinnistu	2 500	50	30
Varstu alevik	Pargikese kinnistu	4 500	100	50
Sadramõtsa küla	Raja kinnistu	30 000	300	50
Misso alevik	Vallakeskuse haljasala kinnistu	4 000	100	50
Vana-Nursi küla	Vallamaa kinnistu	22 000	220	50
Krabi küla	Krabi kooli kinnistu	250 000	2500	250

Enampakkumine toimub 29. novembril. Avaliku enampakkumise kohta avaldab vallavalitsus teate kohalikus ajalehes, valla veebilehel, kinnisvaraportaalis KV ja infokanalites.

3. Otsustas omandada Rõuge vallale Rõuge alevikus Ööbikuoru põik kinnistu pindalaga 651 m² (sihtotstarve 100% transpordimaa) hinnaga 404 eurot.
4. Kinnitas koduteenuse osutamise tingimused ja korra.
5. Moodustas 17. oktoobril 2021 toimuvateks kohaliku omavalitsuse volikogu valimisteks viis jaoskonnakomisjoni ja nimetas nende liikmed.
6. Rahuldus osaliselt Aigren OÜ vaide Rõuge Vallavolikogu 27.04.2021 otsuse nr 1-3/32 „Arvamus Kuiandi liivakarjääri kaevandamisloa pikendamise taotluse kohta“ kehtetuks tunnistamise nõudes. Rõuge Vallavalitsusel tuleb alustada uuesti kaevandamisloa pikendamise taotluse läbivaatamise menetlust ja esitada volikogule uus otsuse eelnõu.
7. Lubas vallavalitsusel võtta täiendavalt laenu kuni 100 000 eurot Rõuge Põhikooli staadioni II etapi ehitistöödeks.

Rõuge Vallavolikogu selle koosseisu viimane istung toimub 14. oktoobril.

Teade Rõuge ja Misso perearstidelt

Kõik COVID-19 vastu siiani vaktsineerimata üle 60-aastased Rõuge ja Misso perearstide nimistutesse kuuluvad inimesed, kes soovivad end nüüd vaktsineerida, võtke ühendust oma perearstiga!

Misso perearstipraksis: 785 6113, 5341 3244, evi.luts@mail.ee
Rõuge perearstikeskus: 785 9171, www.rougeperearst.weebly.com

Lumetõrjetöödest tuleval talvel

Lumetõrje ja talvise teehoolduse põhimõtted 2021/2022 hooajal:

- Lumetõrjet tehakse kohalikel ja erateedel ning valla hallatavate asutuste territooriumitel ning avalikes parkimiskohtades.
- Vastavalt majandus- ja taristuministri määrusele (nr 56, 29. oktoober 2018, „Tee seisundinõuded“) võib lume paksus teel olla kuni 10 cm (kohev lumi) või 5 cm (märg lumi). Lume paksust mõõdetakse rööbastehaalt.
- Lumetõrje teostaja on kohustatud lükkama lahti juurdepääsuteed. Kinnistu hoovides ei ole lumetõrjuja kohustatud hoovi puhastama rohkem kui on vajalik sõiduauto ümberkeeramiseks või prügiauto juurdepääsuks, kuid ainult juhul, kui hoov on vastavalt tähistatud.
- Juurdepääsuteede omanikud peavad puhastama teeservad takistustest, teedele langevatest okstest ja muust sellisest, mis segab lumetõrje teostamist. Ilupõõsad, puuistikud, kivid, väravapostid jms soovitage tähistada sellisel viisil, et nende nähtavus oleks tagatud ka pimedal ajal hoolimata lumekihi paksusest (nt postid helkurribadega).
- Kortermajade vahelised alad puhastatakse vastavalt võimalusele.
- Lumetõrjetöid alustatakse siis, kui selleks on andnud korralduse piirkonna haldusspetsialist.

OLULINE!

Kui te ei soovi oma juurdepääsuteel lumetõrjet, siis peate sellest märku andma oma piirkonna haldusspetsialistile:

- Haanja/ Misso piirkond: Jüri Kuk (5301 7901, haanjahaldus@rauge.ee)
- Mõniste/ Varstu piirkond Martin Hütsi (529 5247, monistehaldus@rauge.ee)
- Rõuge piirkond: Olev Mõttus (505 3143, raugelhaldus@rauge.ee)

Urmas Kuldmaa
teedespetsialist
teed@rauge.ee, 5333 1369

Kui ma saaksin murda puu otsast võluksa...

... mille puudutusest sünnib ime, siis ma kingiksin selle puudutusega meile kõigile Aega – just seesugust, mida saab kasutada enda lähedastega koos ühiseks Ajaks.

Sügis korjab kokku looduse suverüü, paneb inimesed hämaratel õhtutundidel aina enam enesesse vaatama, sätib meid mõtisklema, isegi unistama – kas siis soojast suveõhtust või lapselapse viimasest külaskäigust, miks mitte telefonikõnest.

Aastaring on jõudnud sügisesse, juba oktoobrisse ning just sellesse aega, kus tähistatakse eakate päeva. Eakust tõlgendatakse kirjanduses ka elusügisena. Minu jaoks on sügis alati värviküllane, täis üllatushetki ja ootust, mida loodus igal järgneval hommikul mulle pakub. Ka elusügis on kirju, sisaldades elukogemuste hindamatut väärtust, mis on põimitud kannatlikkuse ja oskust oodata mustri; pisku üle rõõmustamisel on elus kindel koht; olemas on oskus väärikalt alla anda, kui tekib tunne, et „targem annab järele“; ning salateadmine, et kõiki partiisid ei peagi elus võitma, vahel võib ka mängu lihtsalt käest ära anda.

Mõtisklen vahel õhtuti, et mida kõike ma annaksin ära, et oma 84-aastase ema Leida Eluteadmised enda jaoks salvestada saaksin või et meie pere 96-aastase vanaema Salme-Armilda fenomenaalse mälu ümber kopeerida saaksin, et talletada kõik sealne varasalv noorema generatsiooni jaoks. Seal mälus on mitu riigikorda, suguvõsa mälestusi, Elumustreid, traditsioone, retsepte, seiklusi, õppetunde Elult – mida kõike veel. Kahjuks pole selle talletamiseks muud võlumasinat, mehhanismi ega võimalust kui vaid vestlused ja koosveedetud hetked, kuniks selleks veel aega antud on.

Ühel kodukülastusel, mis toimus juulikuus ühe kõrges eas daami juurde, kellel on 4 last, küsisin, millal lapsed viimati külas käisid. Sain tõelise üllatuse osaliseks: „Sel aastal ei ole nad veel maale jõudnud!“

Aeg – kohati klišeena kõlav sõna. Ometi on sellel sõnal nii suur tähendus, kui seda mõtestada. Mis oleks, kui Sina, kes Sa praegu loed seda minu mõtisklust, meenutad, millal Sa viimati võtsid aja enda ema-isa või vanaema-vanaisa või vanemaalise sugulase või naabri jaoks, et lihtsalt juttu rääkida, koos üks tee juua ning mõtiskleda ja kuulata. Täna elus on sageli nii, et tullakse külla ja kohe minnakse, sest kõigil on kiire, kellelgi ei ole aega lihtsalt olla, jalad diivanil kerra tõmmata ja kuulata. Jah, just kuulata ning ka päriselt kuulda.

Mulle meeldib ikka viidata ja tsiteerida enda hea teenäitaja, haridusgerontoloogi Tiina Tambaumi mõtteid. Imestan sageli, miks ma ise nii lihtsale ja geniaalsele mõttele ei ole tulnud. Aga küllap ma veel avastan seda maailma ning minu aeg geniaalsete mõtete osas tuleb veel.

Tiina Tambaum on kutsunud üles helistama eakatele lähedastele. Ta nimetab seda telefoniseltsiks – suurepärane mõte, eks! Ta toob välja, et eakale inimesele helistamine ei pruugi tähendada ainult jutuajamist, vaid talle võib anda ka väikesi ülesandeid, mis järgmiseks korra tuleb ette valmistada, näiteks meenutada, millal on tulnud elu jooksul maski kanda, järjestada, mis asjad olid nõukogude ajal kõige defitsiitsemad, otsida välja kodus olevad kõige vanemad asjad ja neid kirjeldada.

Ka see telefonikõne on nagu külaskäik, vaid teisel viisil ja teistmoodi. Meist igalhel on võimalus seada endale eesmärk, et kui pika vahemaa tõttu oma vanemaalisele lähedasele päriselt külla ei saa või ei jõua, siis on võimalus lihtsalt helistada. Palun võta see Aeg!

Soovin kõikidele vanemaalistele selle ilusa kirju sügispäeva puhul palju tervist ning tervislikke valikuid.

Rõõmu ja rõõmustamist ning kuulmise ja kuulamiseni siis!

Triinu Õispuu
Sotsiaalosakonna juhataja

Rõuge valla 2022. aasta kaasava eelarve rahvahääletus on lõppenud, võitjad selgunud!

Möödunud nädalal said kõik Rõuge valla vähemalt 16-aastased elanikud avaldada oma poolehoidu enda jaoks meeldivamatele kaasava eelarve ideedele. Kokku oli hääletusel neli erinevat ettepanekut, igal hääletajal oli võimalus anda oma hääl kuni kolmele neist.

Hääletamas käis 478 inimest, kokku anti 574 häält – seega andis iga valija keskmiselt 1,2 häält.

Rahva valikul võitsid sel korral ideed rajada Viitina mõisaparki madalseikluspark ning restaureerida Vana-Roosa kalmistu väravad – esimene neist kogus 218 ja teine 185 poolehoidvat häält.

Kolmandale ja neljandale kohale platseerusid Karisöödi pargi kõlakoja esise

platsi korrastamine (55 häält) ja väljõusaali rajamine Mõniste piirkonda (116 häält).

Vald on kaasava eelarve ideede elluviimiseks planeerinud kokku 30 000 eurot – kummalegi projektile 15 000. Ideed viiakse ellu 2022. aasta jooksul.

See oli Rõuge valla jaoks teine kaasava eelarve protsessi kogemus, esimene viidi läbi käesoleva aasta alguses 2021. aasta kaasava eelarve objektide välja selgitamiseks. Toona võitsid Rõuge kooli mänguväljaku arendamise ning Varstu kooli juurde väljõusaali ja madalseikluspargi rajamise ideed.

Rõuge kooli mänguväljaku arendus valmib selle sügise jooksul, Varstu kooli projekt sai valmis ning avati 1. septembril.

2021. aasta kaasava eelarve võiduprojektidest üks, Varstu väljõusaal ja madalseikluspark, valmisid esimeseks koolipäevaks.

KUTSUME

KÕIKI RÕUGE VALLA SEENIORE TÄHISTAMA RAHVUSVAHELIST EAKATE PÄEVA!

HAANJA RAHVAMAJAS

REEDEL, 8. OKTOOBRI KELL 13.00

Kavas:

Vallajuhtide tervitused
Tervitusesinemine vastuvõtjate poolt
Külalised
Laulu- ja tantsulood **TOOMAS ANNILT**
Pisike pidulaud

Kohtume Haanjas!

Osalemisest ja transpordisoovist andke teada oma kandi sotsiaaltöötajale hiljemalt 5. oktoobriks:

Haanja – Maie (tel 523 7065)
Rõuge – Maire (tel 5330 0153)
Misso – Marika (tel 5340 3744)
Mõniste – Egle (tel 5307 3260)
Varstu – Signe (tel 5334 1640)

Korraldajad paluvad kaasa võtta COVID passi!

14. septembril avati Rõuge rahvamaja

Kolmapäeval, 14. septembril toimus Rõuge rahvamaja pidulik avamine ja algas avatud uste nädal uues majas.

Ümberehituse käigus sai hoone välisilme täielikult uuendatud. Majas sees liikudes tuvastavad siin rohkem toimetanud inimesed küll mõne endise seina, ukseava või vaate aknast, kuid suures osas on ka ruumilahendus uudne.

Rahvamaja renoveerimise suurem osa (lõppmaksumusena ligikaudu 1,7 miljonit eurot) finantseeriti valla eelarvest – see oli 2019. aasta volikogu viimase istungi otsusena justkui jõulukingitus Rõuge rahvale.

Mõni kuu enne remonti Rõuge rahvamaja juhtimise üle võtnud Anneli Pilliroog on uues majas ringi liikudes rõõmus ja täis ootust ning teotahet: “Lisaks sellele, et maja on ilus nii seest kui väljast, on siin nüüd senisest rohkem ruume, mida kohaliku kultuuritegevuse heaks kasutada!” Anneli kinnitab, et siin jätkuvad senised tegevused – osa saab nii koori- kui ansambli laulu proovidest ja näiteringist, rahvatantsurühmad Kadrid, Murueid ja Käsikäes jätkavad tegevust. Lisaks on majja oodata senisest rohkem noori, selleks tehakse koostööd Rõuge Noorsootöö Keskusega.

Varasemast suuremasse ruumi kolisid ka Rõuge raamatukogu ja postipunkt, kus lugejad

saavad vabalt riiulite vahel liikuda, kohapeal nii perioodikat kui raamatuid lugeda ning niisama mõnusalt aega veeta. Raamatukogus tervitab kõiki külastajaid endiselt meie teenekas raamatukogujuht Ülle Siska.

Praktilise poole pealt tunnevad maja asukad suurt rõõmu veel sellest, et hoone on nüüd muretult soe läbi kogu aasta, sest seda köetakse maasoojusega, mis pärineb siitsamast rahvamaja tagusest pargist. Küttesüsteemi toidab omakorda osaliselt päikeseelektrijaam, mis on paigaldatud rahvamaja taha.

Rahvamajas on avatud Tiina Ojaste maalide näitus „Kübaratrikk“.

Rõuge Rahvamaja ventilatsiooni- ja küttesüsteemi paigaldust kaasrahastati Eesti-Vene piiriülese koostöö programmi 2014–2020 projektist “SaveSmart”.

Eesti-Vene piiriülese koostöö programmi 2014–2020 eesmärk on edendada piiriülest koostööd Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni vahel, soodustamaks sotsiaalmajanduslikku arengut mõlemal pool piiri. Programmi koduleht on www.estoniarussia.eu.

Rõuge valla Suvevolle 2021 üldvõitjad on Kättriin Kauksi ja Kert Jõgeva

Juba aastaid on Rõuge vallas peetud suvevolle sarja, mille jooksul käiakse korra nädalas esmaspäeviti valla erinevates külades-alevikes vollet mängimas.

2021. aasta Rõuge suvevolle üldvõidu saavutas 68 punktiga Kättriin Kauksi. Teise auväärsse koha saavutas 62 punktiga Maiki Rikas ja samaväärsete punktidega, kuid vähem esikohti saavutanud Karmen Tugedam saavutas tubli kolmanda koha.

Meeste arvestuses kogus esikoha teeninud Kert Jõgeva 64 punkti. Vägevale teisele kohale tulnud Janar Männiste kogus 56 punkti. Kolmanda koha teenis Peeter Kivioja, kes

kogus Mihkel Mustmaaga sama palju punkte (53 punkti), kuid kaks esikohta andsid paremuse Peetrile.

Võru Stokker pani välja loosiauhinna meeste kui ka naiste turniiril osalejate vahel. Kärcheri tolmuimeja õnnelikuks võitjaks osutus Triin Ojasoo ja Stokker survepesuri võitis Kristjan Jõemets.

Täname väga Rõuge suvevolle 2021 kogu ürituse toetajaid ja sponsoreid: STOKKER, Rõuge Pagar, Võru Empak, Coop, E-Piim, OmaKing, Haanja Vesi, Võrumaa Toidukeskus.

Aitäh kõigile osalejatele, toetajatele ja võõrustajatele!

Rõuge valla suvevolle naiste üldarvestuse esikolmik: Maiki Rikas, Kättriin Kauksi ja Karmen Tugedam

Rõuge valla suvevolle meeste üldarvestuses esikolmik: Janar Männiste, Kert Jõgeva ja Peeter Kivioja. Fotod: Karel Saarna

Krabi Külateatri augustikuu tegemised

On juba traditsiooniks saanud, et august on teatrimaailmas festivalikuu, nii ka sel aastal.

6.–8. augustil toimus XX vabariiklik külateatrite festival Palamusel ja Kuremaal. Ettenägematute asjaolude tõttu palusime korraldajatelt luba osaleda seekord videoga. Kohal käis teatri vähendatud koosseis. Etendus „*“ võeti hästi vastu nii publiku kui žürii poolt. Meie etendust hindasid Anneli Saro ja Rainer Elhi. Tagasiside oli väga positiivne, kiideti meie loomulikkust koosmängu ja tahet teha etendusi võru keeles. Taas kord olime festivalil ainsad Võrumaa esindajad.

21. augustil toimus Varstu kultuurikeskuses XVIII Võrumaa Maateatripäev, kus lisaks lavale astumisele osalesime ka korraldustoimkonnas. Hindamiskogu koosseisus Ülle Sillamäe, Raivo Adlas, Rein Annuk tunnustas meid mitmes kategoorias:

- Näitlejäpreemiä Romet Pazuhanitš
- Kuuntüüpreemiä Krabi Külateater
- Lavalõsäädjä preemiä Marje Mürk
- Eripreemiä sai ühe õhtujuhina üles astunud Telepoiss Kaarel Anton

Maateatripäeva etendusi saab järelle vaadata Youtube'i keskkonnas.

22. augustil osalesime etendusega „Poodi man poliitikast 2021“ Kuhjare külateatrite festivalil. Meie kõige noorem näitleja Lauri Saal pälvis publikult parima meesnäitleja preemia. Samuti jagus talle kolleegipreemiaid Keila AX-teatritl ning Avinurme Suveteatritl. Kõige suuremaks tunnustuseks meile kõigile olid muidugi publiku rõkkavad naerupahvakud.

Meie festivalidel osalemist toetas Rõuge vald. Aituma!

Seitseteist aastat külastusmängu „Unustatud mõisad“ Rogosi mõisas

Viis avatud külastuspäeva, keelpillikvarteti kontsert, Merle Lilje kontsert „Kas kõnnib mannekeen“, M. Lüdigi nimelise meeskoori esinemine, Viljandi laste- ja noorteteatri Reky etendus „Kunksmoor ja kapten Trumm“, mitmed avatud käsitöönäitused, rohkelt toredaid külalisi, vahvaid abilisi, 40 giidituuri mõisas ja mõisa pargis, noorte kohvik, palju kiitvaid sõnu ainulaadsele, väärika ajaloo mõisakompleksile ja toimetajatele...

Sooja suve jooksul saime tervitada ligikaudu 950 külalist. Aitäh kõikidele külalistele ja armsatele abilistele! Järgmise aastani!

Sirje Pärnapuu
Haanja rahvamajade juhataja

Tunnustati Võru maakonna kaunimate kodude omanikke

Kolmapäeva, 8. septembri õhtupoolikul tunnustati Eesti kaunis kodu 2021 Võru maakonna nominente ja laureate. Tunnustamissündmus toimus aastal 2021 Eesti kaunis kodu maakondliku konkursi ühe laureaadi Liivia ja Aare Juhkami koduõues, Vastseliina alevikus, Võru vallas.

Tunnustamissündmusel andis SA Võrumaa Arenduskeskuse juhatus liige Tiit Toots üle Riigihalduse ministri tänukirjad, rahvusvärvides mastivimplid ja meened tänavustele nominentidele. Lisaks omavalitsuste poolt maakondlikule konkursile esitatud kaunistele kodudele tunnustas ka Rõuge vald oma piirkonna võitjaid.

Konkurssi „Eesti kaunis kodu 2021“ nominendid on:

- Reliia Veske, Kevin Veske kodu – Teedla küla, Antsla vald
- Ala-Andsumäe talu, Andres Lattik ja Rita lind – Andsumäe küla, Rõuge vald
- Kogretare talu, Tiit Allas – Kogrõ küla, Rõuge vald
- Zoja Jerešina kodu – Lüübnitsa küla, Setomaa vald
- Kohvi talu, Egne ja Marko Krillo – Lasva, Võru vald

Kategoorias „Parim tööstusmaastik 2021“ nominendid on:

- Andri-Peedo talu – Kimalasõ küla, Rõuge vald
- Osaühing Osula Graanul – Varese, Võru vald

Võru maakonna kauni kodu tunnustamissündmusel osalenud. Foto: Birgit Pettai.

- Värska sadam koos promenaadiga – Värska, Setomaa vald

Võru maakonna „Eesti kaunis kodu 2021“ konkursi võitjad on:

- Sirje ja Üllar Irbo kodu – Toomasmäe küla, Setomaa vald
- Aare ja Liivia Juhkami kodu – Vastseliina alevik, Võru vald
- Pütsepa talu, Tiina ja Andrus Tiiriku suvekodu – Käänu küla, Rõuge vald

Võru maakonnas korraldab „Eesti Kaunis Kodu“ konkurssi SA Võrumaa Arenduskeskus koostöös Võru maakonna omavalitsustega. Tänavu toimus konkurss juba 23 korda. Sellel aastal esitasid omavalitsused maakondlikule komisjonile hindamiseks 11 objekti. Nende seas sellel aastal ka kolm kaunist tööstusmaastikku. Nominentide seast valiti välja kolm kodu ja üks tööstusmaastik, mis esitati Eesti Kodukaunistamise Ühendusele, kes koordineerib rahvuslikku programmi „Eesti kaunis kodu“.

Kaunis koduaias toimunud sündmusel pakkus muusikalise elamuse Põlva Muusikakooli neidude ansambel DeVii, Riivo Jõgi juhendamisel ning kõik kohalolijaid said osa põnevast koolitusest „Kuidas kahjuritega koduaias toime tulla“, koolitaja Põllumeeste Ühistu KEVILI agronoom Tiiu Annuk.

Palju-palju õnne kõikidele ilu loojatele!

Kaks korda edasi lükatud Helikoori Tänu kontsert toimus siiski!

Helikoor täies koosseisus Rõuge kirikus

Helikoori kauaoodatud Tänu kontsert, mis oli pandeemia tõttu kaks korda edasi lükkunud, toimus pooleteisttunnise heliseva sündmusena Rõuge kirikus 22. augustil 2021.

Kolm põlvkonda Rõugega seotud lauljaid esitasid mitmeid tuntuid, aga ka spetsiaalselt selle kontserdi jaoks seatud ja loodud lugusid. Külalisesinejaiks olid võrratud Ott Lepland ja Mari Kalkun; vaheteks sõnajõust ja kodukohast luges kirjanik Valdur Mikita. Üllatusesinejaks oli Rõuge valla aukodanik ning pikaegne valla suurtoetaja Alexander von Samson Hamburgist, kes mängis oma esivanemate poolt eelmisel sajandil Rõuge kirikule kingitud ning Samson-Himmelstjerna Fondi abil restaureeritud orelil avalikkuse ees esimest korda. Esitlusele tuli Bachi Ave Maria, solistiks Indrek Hunt.

Selle kontserdiga tegi Helikoor kummarduse pikaajalistele õpetajatele ja neile väsimatutele hingede, kes on pikalt panustanud noorte heasse käekäiku. Kontserdil tuli esmaesitlusele Eesti esimene Hellituslaul, mille olid spetsiaalselt selle kontserdi jaoks kirjutanud Mari Kalkun ja Valdur Mikita. Mari debüteeris kontserdil veel ühe uhiuue looga ning esitas oma Betti Alveri sõnadele kirjutatud laulu „Sa hapramast hapram“.

Soomest oli kontserdile saanud Helikoori endise lauluõpetaja Heli Teppo (1927–1996) pojapoeg Joonas Teppo, kes saatis koori viiulil. Tema esitatud loo ajal mõtlesime ka neile, keda meie seas enam ei ole, teiste hulgas meie lauluõpetaja Heli Teppole ning mullu sügisel meie seast lahkunud koorilauljale ja Rõuge kooli huvijuhile Inge Mälzerile.

Helikoori Tänu kontserdi üks soliste Ott Helikoori kontserti toetas instrumentaalselt Rõuge Unistuste Lepland, dirigent Jane Reiljan, peakorraldaja Kitarriorkester RUKO Indrek Hundi juhendamisel. Mirjam Loertscher, laulja Mari Kalkun ning Fotod: Diana Ruitlane Rütüli sõnaseadja Valdur Mikita.

Koori juhatas meie väsimatu ja päikseline Jane Reiljan ning klaveril saatis Eva Teppo. Erilise soosingu osaliseks sai „See maa“ lugu, mis tuli kordusesitlusele juba keset kontserti – solistiks talendikas Rõuge kooli vilistlane Reio Helekivi. Koorile andis korralikult võimsust juurde Rõuge Unistuste Kitarriorkester RUKO Indrek Hunt juhatusel, kellega koostöös oli see küll alles esimene kontsertprojekt, kuid oli väga vahva ühendada veelgi suurem hulk kodukoha muusikud.

Tänu kontserdi võttis väga südamliku kõnega kokku Kultuuriminister Anneli Ott, kes rõhutas sõnaväe olulisust ja õpetajate, kellele see tänu kontsert oli suunatud, hindamatut oskust seda kasutada.

Helikoori jaoks oli eriline tunne astuda lavale 49 esinejaga täies koosseisus üsna erakorralisel ajal. Kogukonna ja lauljate tervist kõige olulisemaks pidades, testiti päev varem kõik esinejad ning suur oli kergendus, kui tuli teade, et kõik saavad osaleda ka kontserdil.

Me oleme siiralt tänulikud kõigile neile, kes meid kuulama tulid, kes meie hingest kaasa elasid, kes meid toetasid ning kes meid peale kontserti on oma helgete sõnadega hellitasid.

Kontserdi pildigalerii ja mitmed videoklipid on nähtaval Helikoori kodulehel: www.helikoor.weebly.com.

Mirjam Loertscher
MTÜ Helikoori juhatus liige ja
Tänu kontserdi peakorraldaja

Kuhu minna ja mida teha porikuul Rõuge vallas?

1. oktoober	kell 19.00	Film „Kaunimad aastad“ (Itaalia 2020) Suure Muna kohviku kinos
3. oktoober	kell 19.00	Teatriõhtu „Tiit&Tõnu“ Mõniste rahvamajas
4.–24. oktoober		Filmifestival „Kino maale“ Varstu kultuurikeskuses
5. oktoober	kell 18.30	Mälumänguhooaja esimene kohtumine Haanja rahvamajas
7.–11. oktoober		Uma Mekki kohvikute ja restoranide nädal üle maakonna. Rõuge vallast avavad oma ukse Andri-Peedo talukohvik, Suure Muna kohvik ja Ööbikuoru villa restoran Andreas
8. oktoober	kell 19.00	Film „Sandra saab tööd“ (Eesti 2021) Suure Muna kohviku kinos
	kell 19.00	Pidureede Rõuge rahvamajas: Krabi Külalaste „Poodi man poliitikast“, Vabariigi Pillimees 2020 – Martin Arak ja Mäeotsa Kapell
9. oktoober	kell 19.00	Subtilu-Z – piirideta muusika Leedust Rõuge rahvamajas

12. oktoober	kell 16.00	Vaimse tervise õpinädal – Maire Aunaste ja Kai Ilp Rõuge rahvamajas
16. oktoober	kell 12–16	Käsitöökoda Ruusmäe rahvamajas
17. oktoober	kell 19.00	Mihaly Demeniv – akordionivirtuoos Ungarist Rõuge rahvamajas
22. oktoober	kell 18.00	Kandlemeister Ilmar Kukk 90 – kandlemängu päev Haanja rahvamajas
23. oktoober	kell 12.00	Rahvamajade päev. La Luna kontsert Varstu Kultuurikeskuses
	kell 20.00	Tantsuõhtu latinorütmidega (ans Cuband) Mõniste rahvamajas
	kell 19.00	Haanja Rahvamaja Turistidekodu 84 tantsuõhtu Ivar ja Irena Hanseniga
27. oktoober	kell 19.00	LendTeatri etendus „Kassi-hiire mäng“ Misso rahvamajas

Talvel ja kevadel COVID-19 haigust põdenud inimesi oodatakse vaktsineerima

Sotsiaalministeerium tuleb meelde, et ka viiruse läbi põdenud inimestel on soovituslik end ühe doosiga vaktsineerida ja seda üldjuhul kuuendal kuul pärast tervenemist. Vaktsineerida on veelgi olulisem, kui läbipõdemisest on möödunud rohkem kui pool aastat. Sellisel juhul piisab samuti ühest doosist.

Eestis on üle 80 000 inimese, kes on olnud koroonaviirusega nakatunud, aga ei ole end veel pärast seda COVID-19 vastu vaktsineerinud.

„Eestis on praegu piisavalt vaktsiini ning kodulähedasi võimalusi kaitsesüsti saada. Kutsun kõiki, kel on tervenemise ligi pool aastat või enam möödas, kindlasti vaktsineerima, et saada tõhusam ja pikaajalisem kaitse raske haiguse vastu,” ütles tervise- ja tööminister Tanel Kiik. „Läbipõdemise tõend kehtib ainult kuus kuud ning et saada selle lõppemisel aastaks ajaks ELi digitaalne vaktsineerimistõend, tuleb üks kaitsesüst teha hiljemalt paar nädalat enne, kui läbipõdemise tõend kehtivuse kaotab.”

Kaitsesüsti saamiseks võib pöörduda endale sobivasse vaktsineerimiskohta – ilma eelregistreerimiseta võimaluste kohta saab infot veebilehel www.vaktsineeri.ee või telefonil 1247. Samuti on võimalik broneerida endale aeg digiregistratuuris www.digilugu.ee või telefonil 1247. Sobivad kõik pakutavad COVID-19 vaktsiinid.

Inimeste puhul, kes olid jõudnud juba ühe doosi vaktsiini saada, aga ikkagi haigestusid, sõltub edasise vaktsineerimise vajadus kaitsesüsti ja haigeks jäämise vahelisest ajast. Kui haigestuti vähem kui kaks nädalat pärast esimest doosi, on soovitatav poole aasta möödudes teha siiski teine doos. Kui vahe oli pikem kui kaks nädalat, ei ole vaja järgmist doosi manustada kuni tõhustusdoosiga vaktsineerimise vajaduse selgumiseni.

29. augusti seisuga oli Eestis kokku positiivse koroonaviiruse proovi andnud 141 599 inimest, kellest 53 928 inimest on pärast seda vaktsineeritud ning 4236 haigestusid pärast esimese vaktsiinidoosi saamist – neil on seega vaktsineerimiskuur lõpetatud. 83 435 COVID-19 haigust põdenud inimest on jätkuvalt vaktsineerimata.

Alates 26. augustist tuleb vähemalt 18-aastastel inimestel toitlustuskohtades, meelelahutusasutustes ja üritustel, spordiklubides, huviringides jm tõestada oma nakkusohutust ning esitada selleks tõend vaktsineerituse, läbipõdemise või varasemalt tehtud negatiivse testi kohta. Vaktsineerituse tõend kehtib ühe aasta, läbipõdemise tõend pool aastat.

Gea Otsa

Sotsiaalministeeriumi COVID-19 vaktsineerimise töörühma kommunikatsiooninõunik

Immunoprofülaktika ekspertkomisjon: COVID-19 ja gripi vaktsiini võib manustada samal päeval

Septembri eelviimasel nädalal sotsiaalministeeriumi juures kogunenud riiklik immunoprofülaktika ekspertkomisjon arutas COVID-19 vaktsiini ning gripivaktsiini üheaegset manustamist. Ekspertidid leidsid, et gripivaktsiini ja COVID-19 vaktsiini tegemise vahele pole vaja kindlat ajavahemikku jätta ning need võib teha ka samal päeval.

„Ekspertidid arutasid, kas gripivaktsiini ja COVID-19 vaktsiini tohib üheaegselt manustada või tuleks kahe vaktsiini tegemise vahele aega jätta. Komisjon leidis, et COVID-19 vaktsiini ja gripivaktsiini võib manustada ükskõik millise intervalliga ning neid võib teha ka samal päeval, kui vaktsineeritavale nii sobib,” ütles riikliku immunoprofülaktika ekspertkomisjoni liige, perearst dr Marje Oona. „Küll aga tuleks silmas pidada, et kui erinevad vaktsiinid tehakse samal päeval, siis tuleks kahe vaktsiini võimalike reaktsioonide tuvastamiseks süstida need erinevatesse käsivartesse.“

COVID-19 vaktsineerimise eesmärgid on vähendada COVID-19 põhjustatud haigus- ning surmajuhtumeid, kaitsta riskirühmi, kelle nakatumisel võib COVID-19 haigus kulgeda raskemalt, vähendada koroonaviiruse levikut Eestis ning hoida sellega COVID-19 haiguse kolmas laine võimalikult madalal, vähendada koormust tervishoiusüsteemile ja majandusele ning hoida Eesti ühiskond võimalikult avatud. Infot vaktsineerimise võimaluste kohta saab veebilehelt www.vaktsineeri.ee ja riigi infotelefonilt 1247.

Riiklik immunoprofülaktika ekspertkomisjon on sotsiaalministeeriumile riikliku immuniseerimiskava ja teiste vaktsineerimistega seotud küsimustes nõu andev komisjon, kuhu kuuluvad allergoloog-immunoloogide, infektsionistide, perearstide, lastearstide, ödede, terviseameti, ravimiameti, haigekassa ja sotsiaalministeeriumi esindajad.

Kuidas kalmuküünalde tepsid meie koduaia taha satuvad?

Ilmselt oled märganud oma kodu ümbruses jalutades siin ja seal vedelevaid kalmuküünlaid. Kui esmapilgul võib tunduda kummaline, kuidas üks küünal kalmistult nii kaugele on rännanud, siis tegelikult pole sellise prügistamise taga keegi muu kui hallvares. Lindude eesmärk on süüa küünlavaha, seetõttu haaravad nad kalmistult kerge plasttopsis küünla kaasa. Tühjaks nokitud plastümbrised jäävad aga loodusesse vedelema.

Hallvarestele nende loomulikku käitumismustrit pahaks panna ei saa, küll saame aga ise muuta enda harjumusi. Kalmuküünalde ostmisel tuleks eelistada klaasist küünlaid, mis on tunduvalt raskemad kui plastümbrisega küünlad. Klaasist küünlaümbriseid ei suuda varesed laiali kanda ning isegi kui lind sisu nokib, ei randa küünlaümbris loodusesse. Klaasi tasub eelistada veel teiselgi põhjusel – seda materjali on võimalik lõputult ümber töödelda. Kui viia tühi küünlaümbris klaasikonteinerisse, saab sellest uus klaasist toode.

Jäätmete ümbertöötlemisest veel parem on aga korduvkasutamine, mis tekitab veelgi vähem jäätmeid. Seetõttu võiks eelistada kalmistul klaasist või metallist laternaid, mida saab kasutada korduvalt.

Helen Akenpärg

Keskkonnaameti jäätmebüroo peaspetsialist

Plastümbrisega kalmuküünal. Foto: Mari Kala

PANE ÕLG ALLA!

Aita hoida elu avatuna -
vaktsineeri **KOROONA VASTU** kohe!

Vaata vaktsineeri.ee või helista 1247

Luule Komissarov näitleja

Muudatuste tuules rahvaraamatukoguvõrgustiku sügissemestri avapäev

2021. aastal on Võrumaa rahvaraamatukogude võrgustikus toimunud suured ja olulised muudatused. On moodustatud kaks vallaraamatukogu – Setomaa ja Võru Vallaraamatukogu.

Setomaa Vallaraamatukogu koosneb viiest raamatukogust – Meremäe, Obinitsa, Saatse, Mikitamäe ja Värska. Viimase kogu on hetkel konteinerites ja ootab uutesse ruumidesse kolimist. Lugejaid teenindatakse vallavalitsuse ruumides. Setomaa vallaraamatukogu direktor on Egle Põldmets ja oktoobris asub raamatukoguhoidjana tööle Heli Kõllamägi. Mikitamäel osutab raamatukoguteenust Triin Kuusemets.

Võru Vallaraamatukogu on endine Parksepa raamatukogu. Struktuuris olevad Puiga, Kirepi, Vastseliina, Osula, Lasva, Kääpa, Orava, Sõmerpalu, Vana-Vastseliina raamatukogud on ümber nimetatud haruraamatukogudeks. Raamatukoguteenust osutatakse Otsa, Hanikase ja Loosi teeninduspunktides, neist viimast haldab Loosi Kandi Selts. Artikli kirjutamise hetkel ei ole teada Võru Vallaraamatukogu direktori nimi, raamatukoguhoidjana töötab Karis Kuuseorg. Orava raamatukogu ja Hanikase teeninduspunkti perenaine on Mari Lehes.

Enamus uutest ja vanematest võrgustiku liikmetest said kokku sügissemestri esimese koosolemisena õppereisil Kirepi ja Loosi raamatukogudesse 15. septembril.

Tuuli Eksin tutvustas kolleegidele oma kogu ja tegevusi ning Verijärve legendi. Rõõmsalt võeti ette hommikuvõimlemise aseinena retk Verijärve matkarajal. Edasi sõideti Loosi raamatukokku, kus raamatukoguhoidja Siiri Mägi tutvustas oma raamatukogu, kus erilisel

paelusid pilku eriolukorra mälestusmärkidena pörandamaalingud. Siiri oli palunud sooja ja hubasesse seltsimaja saali Ago Ruusi, kes tutvustas oma imelist raamatut „Vana Võrumaa päevapiltinud“, mille jaoks ka raamatukogude töötajad andsid oma „panuse“ fotode näol. Samuti seletas Ago Ruus lahti saalis olevat fotonäitust „Vana Loosi. Inimesed“.

Tutvuti võrgustiku uute liikmetega. Kultuuriministeeriumi tänukiri anti üle Linda Allasele Saatsest, Vaike Rätseppale Tsoigost ja Ülle Siskale Rõugest. Päeva kroonis Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu tunnustusüritus – parima maaraamatukoguhoidja valimine. Kolleegide poolt esitati nominentideks Evi Taal Krabi ja Haanja raamatukogudest, Tea Kallaste Lasva raamatukogust ja Otsa teeninduspunktist ning Saima Tell Kuldre ja Urvaste raamatukogudest. Hääletuse tulemusena tunnistati parimaks maaraamatukoguhoidjaks Võru maakonnas 2021 Saima Tell. Hinnati tema tegevust mõlemas raamatukogus ja Uue-Antsla laenutuspunktis, tööd vallavolikogu haridus- ja kultuurikomisjoni liikmena ning traditsioonide hoidmist.

Võrumaa raamatukoguvõrgustiku sügissemester jätkub külaskäiguga renoveeritud Rõuge raamatukokku ning biblioteraapia loenguga.

Soovin kohalike omavalitsujuhtidele, raamatukogude töötajatele, lugejatele ning toetajatele kõigile sisukaid raamatukogupäevi!

Inga Kuljus

Võrumaa Keskraamatukogu direktor

Aiajäätmete koht ei ole metsa all

Lehtede langemise ajaga kaasnevad suuremad koristustööd koduaias. Tekkinud aiajäätmel on mõistlik kompostida kohapeal või selleks ettenähtud kohas üle anda. Metsa alla või võsa vahele aias tekkinud jäätmeid viia ei tohi, sest lisaks prügistamisele võib sel viisil loodusesse sattuda looduse tasakaalu ohustavaid võõrliike.

Aias tekkinud puulehed ja muud taimed sobivad kõige paremini kohapeal kompostimiseks, sest nii jõuavad toitained kõige lihtsamini jälle mulda tagasi, ressursid jäätmete transportimiseks jäävad aga kulutamata.

Kui toidu- ja köögijäätmeid on mõistlik kompostida ainult kinnises kompostis, kahjurit, loomade ja lindude eest kaitstult, siis aia- ja haljastujäätmeid võib kompostida ka lahtises aunas. Väiksemas koguses aiajäätmel saab panna biolagunevate jäätmete konteinerisse.

Niisked puulehed ei sobi põletamiseks, sest ei põle täielikult ning tekitavad rohkelt suitsu. Mittetäieliku põlemise tõttu lendub sellisest lõkkest mürgiseid ühendeid, mis on tervisele kahjulikud. Kui lõkke tegemine on lubatud, võib selles põletada ainult kuivi oksid.

Kui aias kompostimiseks ruumi napib, saab kompostiks sobiva kraami üle anda jäätmekäitlejale. Aiajäätmel ringlusse saatmiseks on mitmeid võimalusi, kindlasti tasub üle vaadata, millised on kohaliku omavalitsuse juhised ja võimalused.

Paljud kohalikud omavalitsused on korraldanud sügise puulehtede äraveo kas otse aiapidaja kinnistult või mõnest kokku lepitud kogumiskohalt. Kui teie kodukohas on selline võimalus olemas, tasub seda julgelt kasutada.

Peenardelt koristatud lillepealsete ja kokku riisunud lehehunnikutega reisivad tõenäoliselt kaasa ka seemned ning teomunad. Aiajäätmel hulgas on paraku palju invasiivseid võõrliike, kes meil loodusesse sattudes võivad kergesti vohama hakata ning ohustada sellega looduslikku tasakaalu ja liigirikkust. See on kauni kodumaa looduse prügistamise kõrval teine oluline põhjus, miks ei tohi aiajäätmel võssa või metsa alla viia.

Metsaalustest aiaprügi hunnikutest ongi juba laiali kandunud võõrliike, näiteks kanada kuldvitsa, verevat lemmmaltsa, pargitraid ja ka hispaania teetigusid.

Ära vii aiajäätmel loodusesse! Komposti

need oma aias või käitu vastavalt kohaliku omavalitsuse juhistele ja võimalustele.

Kui vajad võõrliigi tõrjeks nõu või soovid invasiivse võõrliigi kasvukohast teatada, kirjuta info@keskkonnaamet.ee. Võõrnälkjatest teavitada teokaart.keskkonnaamet.ee kaudu.

Kui märkad looduse prügistajat või

ebaseaduslikku jäätmevõõrliiki, teata sellest riigiinfo telefonile 1247.

Mari Kala

Keskkonnaameti keskkonnateadlikkuse peaspetsialist

Kanada kuldvits on üks võõrliikidest, mis koduaia kaugemale levinud ja mille seemnete või istikute sissetoomine, müük ja istutamine on Eestis keelatud. Foto: Helen Kivisild

Kasside-koerte steriliseerimisest ja kastreerimisest

Kasside ja koerte steriliseerimine ja kastreerimine on väga oluline, kui ei soovita ootamatuid pesakondi. See vähendab ka mitmete terviseprobleemide võimalikku teket ja lahendab mõningaid käitumisprobleeme.

Emased loomad võivad poegi tuua mitmel korral aastas. Nad ei planeeri oma tegevust, vaid käituvad instinktiivselt. Nende jaoks on jooksuaeg, poegimine ja poegade kasvatamine väga stressirohke ja kurnav tegevus.

Kassi tiinus kestab umbes kaks kuud ning kass võib uuesti tiineks jääda juba enne poegade emapiimast võrutamist. Enamasti saavad kassid 2–6 poega. Sage poegimine kurnab kassi organismi ning kassipoegadele on järjest raskem leida häid kodusid. Kassipojad saavad suguküpseks juba 4–5 kuu vanuselt, seega võib aastase perioodi jooksul ühest emakassist alanud poegimine viia kasside arvukuse juba väga suureks.

Koera tiinus kestab samuti umbes kaks kuud, enamasti on pesakonnas kuni viis poega. Poegimine kurnab koera ning kutsikatele on väga raske leida häid ja usaldusväärseid kodusid.

Poegade ärahoidmiseks on tänapäeval mitmeid võimalusi, nt hormoontabletid ja -süstid, mida tuleb iga mõne aja järel korrata, aga ka operatsioon, mis on ühekordne ja püsiv. Operatsioon tekitab enamasti kõige vähem edaspidiseid komplikatsioone ning kokkuvõttes on see odavam kui hormoonvahendid.

Steriliseerimine aitab emaste loomade puhul ära hoida ka hilisemas eas tekkida võivaid terviseprobleeme nagu emakapõletik (mädaemakas), piimanäärme vähk, emaka- ja munasarjavähk...

Kastreerimine aitab isaste loomade puhul sageli muuta nad kodusemaks ja rahulikumaks, sest sellega kaob neil huvi kodu lähedal olevatele indlevatele emastele järele joosta ning nende pärast teiste isastega kakelda. Lisaks aitab kastreerimine ennetada munandivähi teket, eesnäärme probleeme ja erinevate kasvajate-songade teket.

Hormoontabletid ja -süstid lükkavad pidevalt inda edasi, need ei paku jäädavat tulemust. Nende manustamist tuleb pidevalt meeles pidada, lisaks võib pikaajaline hormoontablettide ja hormoonsüstide kasutamine põhjustada piimanäärme kasvaja, mädaemakat ja teisi terviseprobleeme.

Selle vältimiseks on looma steriliseerimine/kastreerimine parim lahendus, see väldib soovimatuid pesakondi ja hilisemaid võimalikke terviserikkeid. Loomi

soovitatakse steriliseerida võimalikult vara, et vältida mitteoodatud pesakondi. Emaseid kasse saab operatsioonile viia juba umbes kuue kuu vanusena või kui ta kaalub juba vähemalt 2,5 kg; ülemist vanusepiiri ei ole. Emaste koerte puhul soovitatakse võimalusel oodata, kuni esimene jooksuaeg on ära olnud. Isaste koerte puhul saab kastreerida ka umbes kuue kuu vanusena. Soovitame sel teemal suhelda täpsemalt oma loomaarstiga, sest iga loom on erinev.

Steriliseerimise ja kastreerimise kohta levib ka palju valearusaamasid.

Vanast ajast levinud teadmine, et emane loom peab elu jooksul vähemalt ühe pesakonna poegi ilmale tooma, on igane arusaam – loomale see mingisugust kasu ei too ning loomaarstid seda ei toeta.

Emastele loomadele tehakse steriliseerimise operatsioon, mille käigus eemaldatakse munasarjad ja emakas, isaste loomade puhul teostatakse kastreerimine, mille puhul eemaldatakse munandid. Tihti on isaste loomade puhul kastreerimine abiks ka käitumisprobleemide lahendamisel, kassidel eriti märgistamine ja „pulmas“ käimised.

Üldiselt maksab kasside kastreerimine alla 50 euro ja kasside steriliseerimine üle 50 euro.

Koerte kastreerimine maksab umbes 100 eurot ja steriliseerimine oleneb koera kaalust. Eesti Loomakaitse Selts korraldab iga aastal erinevate kliinikutega koostöös sooduskampaaniat, mille käigus pakutakse soodsamalt steriliseerimist ja kastreerimist, see toimub enamasti veebruaris-märtsis.

Varjupaikades on palju loomi, kellel pole kodusid. Kui otsid endale looma, siis mõtle varjupaigast võtmise peale. Seal on palju kodutuid loomi ja neid tuleb sinna iga päev juurde.

Septembri keskel oli näiteks Võru varjupaigas kodu ootamas 53 kassi ja 6 koera. Üle Eesti ootas oma koju jõudmist 521 kassi, 107 koera ja 30 pisilooma.

Lisainfot steriliseerimise ja kastreerimise kohta saate loomakliinikutest või kohalikest loomaarstidelt.

Loomakliinikud Võrus:

Sodalis väikeloomakliinik – Pikk 21 (510 2559, info@sodalis.ee)

Võru Farmax loomakliinik – Tartu tn 31 (782 2912, 5666 7912; voru@farmax.ee)

Allikad: Eestimaa Loomakaitse Liit, Eesti Loomakaitse Selts.

Võõrnälkjad Eestis

Võõrnälkjad Eestis

Viimastel aastatel on aiapidajaid kimbutama hakanud invasiivsed nälkjävõõrliigid, kes toituvad peamiselt aiasaadustest ja põllumajanduskultuuridest. **Hispaania teeteo** teadaolev esmaleid registreeriti 2008. aastal. Täna on ta laialt levinud kogu Eestis. **Mustpeanälkjas** on ennast aedadesse arvukamalt sisse seadnud viimasel paaril aastal. Esmane teade pärineb 2014. aastast.

Enamasti toome nad oma aedadesse potimulla või taime ümber oleva mullapalliga, kus võivad peituda nii täiskasvanud isendid kui ka munad. Piisab ainult kahest isendist või munakogumist, et liik saaks aias paljunema hakata. Nälkjate arvukusele aitavad kaasa ka niiske ja soe kevad-suvi ning pehmed talved.

Selleks, et nad Sinu aeda ei satuks, tasub tegutseda ennetavalt. Kui kutsumata külalised on juba aeda jõudnud, tuleb nende ohjamisega tegeleda järjepidevalt ja koostöös kogukonnaga.

Mida teha, kui võõrnälkjad on juba aias?

- Tõrjetööga on oluline alustada juba **aprillis-mais**, kui esimesed täiskasvanud loomad välja ilmuvad. **Kõige tõhusam on täiskasvanud isendite ja munade kokku korjamine, keeva veega üle valamine ja seejärel umbes labida sügavusele mulda kaevamine.** Iga isend, kes maikuus muneda jõuab, võib juulikuuks anda u 400 järglast.
- Kontrolli regulaarselt aias **varjulisi ja niiskeid kohti**, mida soe õhk ja päike lihtsasti ei kuivata. Korista lehehunnikud, kaeva kompostihunniku pealne kiht sügavamale, võimalusel lõika lopsakate taimede ja pöösaste alused puhtaks. Terrassialused, kasvuhoone servad, kõrge ja niitmata rohi, kaevuääred jms kohad on nälkjatele sobivad peitumis- ja munemispaidad.
- Nälkjate **kokku meelitamiseks** võid kasutada õllelõkse, arbuusikoori ja muid mahlaste köögiviljade jääke. Paiguta

Kuidas vältida võõrnälkjaliikide sattumist oma aeda?

- Ära too istikuid oma aeda **piirkondadest**, kus leidub hispaania teetigu ja mustpeanälkjat.
- **Kontrolli isikute mullapalle.** Kui võtad mullapalli potist välja, peaksid hispaania teeteo munad olema hästi nähtavad. Leitud munad hävita keevas vees.
- Istikute soetamisel hoia neid mõni nädal **karantiinis**. Seo mullapalli ümber läbipaistev kilekott ja kinnita see tihedalt ümber istiku varre. Aeg-ajalt kontrolli, kas kilekoti sees on munadest koorunud nälkjaid. Olenevalt taimest hoia istikut poolvarjulises kohas, kasta ja jälgi seda. Hävita kotti sattunud isendid keeva veega.

Hispaania teeteo munad. Foto M.Palginõmm

- meelituskohtade lähedusse lauajuppe, mille alla saavad nälkjad päeval peituda. Seal on neid lihtne üles leida.
- **Koostöös peitub jõud!** Võõrnälkjate järjepideval tõrjumisel on oluline koostöö naabritega, vastasel juhul on nälkjatest võimatu vabaneda.
- Kindlasti **ära vii elusaid nälkjaid loodusesse** (metsaserva, niidule, parki). Nii ei levi võõrliigid mujale. Looduses saavad nälkjad kontrollimatult paljuneda ja edasi levida ning varem või hiljem jõuavad nad inimeste aedadesse tagasi.
- **Väldi teomürkide kasutamist!** Need ei ole hispaania teeteo tõrjumisel kuigi mõjusad, küll aga hävitavad mürgid kohalikke kasulikke liike. Teomürgid ohustavad ka tigudest toituvaid metsloomad (nt siidid), sh linnud ja koduloomi (nt kassid, koerad).

KUTSUN TEID

22. oktoobril kell 18.00

Haanja rahvamaja,

et koos veeta meeleolukas õhtu ning

ühtlasi tähistada kandlemeister

ILMAR KUKE 90. sünniaastapäeva

Teie mõtteid, ideid õhtu kordamineku osas ja osalemissoove

ootama jäädes (hiljemalt 11. oktoobriks) Sirje Pärnapuu

Haanja Rahvamaja, juhataja

(tel 516 5728) või haanjarahvamaja@rauge.ee

Austatud Võrumaa

rahvamuusikud!

Kutse

MTA hoiatab õngitsuskirjade eest

Maksu- ja Tolliamet (MTA) hoiatab näiliselt asutuse nime alt saadetud õngitsuskirjade eest, milles palutakse isikutele avada tundmatuid linke.

Näiliselt Maksu- ja Tolliameti saadetud kirjas öeldakse, et isikul ei ole esitatud käibedeklaratsioon, ning palutakse vajutada lingile, et laadida alla maksudeklaratsiooni vorm. Tegemist on pahatahtliku õngitsuskirjaga, mida ei ole välja saatnud MTA.

Palume petukirja saajatel kirjale mitte vastata ega avada selles sisalduvaid linke, sest see võib kasutaja arvuti nakatada pahavaraga.

Küsimuste korral saab MTA poole pöörduda elektrooniliste kanalite ja infotelefonide kaudu. Helistada saab infotelefonile 880

0811 (eraklient), 880 0812 (äriklient) ning samuti on võimalus kirjutada e-posti aadressidele eraklient@emta.ee, või ariklient@emta.ee. Samuti saab esitada küsimusi ka iseteeninduskeskkonna e-MTA kaudu (menüüpunktis „Suhtlus“ või jaluses lingilt „Saadan kirja“).

Nädalavahetusel on võimalik pöörduda MTA infoturbe poole e-posti aadressil infoturbe@emta.ee ning CERT-EE poole, saates kiri aadressile cert@cert.ee või helistades telefonile 663 0299.

Reet Pärigma

MTA meediasuhete spetsialist

----- Forwarded message -----

Subject: käibedeklaratsioonist

Date: R, 17 sept 2021 06:26:00 +0300

From: Maksu- ja Tolliamet <juna@holidayresort.al>

To: offices@emta.ee

Tere,

Käibemaksudeklaratsiooni ei ole 2021. aastal juuli kohta esitatud. Palun esitage puuduv maksudeklaratsioon hiljemalt 17.09.2021.

Laadige vorm alla, klõpsates sellel lingil: [Dokument nr. 3-20-678 28](#)

Maksudeklaratsiooni esitamata jätmine toob kaasa sunniraha. austusega

Piret riig

aruandlusspetsialist

tel 676 4200

Maksu- ja Tolliamet

www.emta.ee

Näide õngitsuskirjast. Foto: MTA

KUULUTUS

Müüa korter Missos

Misso alevikus on müüa 2-toaline remonti vajav korter, kus pole aastaid elatud. Elektriühendus olemas, küte puudub. Rohkem infot saab telefonil 53310849.

Renoveerimistoetus – väärt võimalus Võrumaa korteriühistutele

Korterelamu renoveerimise vajalikkust toetavad mitmed argumendid. Hoone soojustamisega saavutatakse energiatõhusus ja märkimisväärne küttekulude kokkuhoid. Ventilatsioonisüsteemi korrastamine aitab parandada sisekliimat, mis mõjutab otseselt meie tervist. Vähem tähtis pole korterelamu säilitamine ning välisilme muutus. On ju meeldivam tulla koju korrastatud hoonesse. Korterelemute renoveerimisel ulatab abikäe SA KredEx, kelle põhiliseks eesmärgiks on toetuste andmisel elamu energiatõhususe suurendamine.

Võrumaa Arenduskeskus pakub tasuta konsultatsioone korteriühistutele suunatud KredExi teenuste osas, milleks on renoveerimislaen, käendus ja rekonstrueerimistoetus. Kuigi rekonstrueerimistoetuse meede pole praegu veel avatud, on KredExi esindajate sõnul suur tõenäosus, et korteriühistud saavad taotlusi esitada hakata 2022 aasta kevadel. Selleks, et toetust taotleda on KÜ-l vaja teha mitmeid ettevalmistustöid. Olenevalt tööde mahust, võib olla kohustuslik tehnilise konsultandi kaasamine, (tehniliste konsultantide nimekirja leiab KredExi veebilehelt: <https://www.kredex.ee/et/teenused/ku-ja-kov/rekonstrueerimistoetus-2020>) kes aitab nii dokumentatsiooni koostamisel, hangete läbi viimisel kui taotluse esitamisel. Esmaste tegevustena korraldatakse projekteerimishange ning seejärel toimub projekteerimine. Projekti valmides selgub läbi hanke renoveerimistööde maksumus. Hoonel peab olema energiamärgis, selle puudumisel tuleb see taotleda. Vajalik on omanikujärelevalve. Kuigi erinevaid tingimusi ja ettevalmistustöid jagub, aitab nende seas orienteeruda Võrumaa Arenduskeskuse korterelamu toetusmeetmete konsultant. Konsultanti on võimalik tasuta kutsuda osalema korteriühistu üldkoosolekule, aitamaks selgitada korteriühistule suunatud teenuste tingimusi.

Olulisemad seni kehtinud tingimused taotlemisel:

- Toetust saab taotleda enne 2000. aastat ehitatud korterelamu korrastamiseks,

milles on korteriühistu või mis on tervikuna kohaliku omavalitsuse üksuse omandis

- Seni said hoone täisrenoveerimise korral Võrumaa korteriühistud taotleda toetust 50% ulatuses (nt Tallinnas ja Tartus oli see 30%). Milliseks kujunevad uued toetuse määrad, selgub lähiajal.
- Toetust on võimalik taotleda 10% vähem (välja arvatud Tallinnas ja Tartus), kui ei täideta kõiki ettenähtud tingimusi, nt ei tehta soojustagastusega ventilatsiooni või ei suudeta tagada akende joonkülmastilla nõuet.
- Eelnevalt teostatud töid ei pea ümber tegema, kui suudetakse saavutada teiste töödega soovitud energiatõhususarvu klass.
- Toetust saab taotleda ainult nendele rekonstrueerimistöödele, mis on kajastatud nõuetekohases põhiprojektis.
- Olenevalt tööde mahust võib olla vajadus sõlmida leping tehnilise konsultandi või ettevõtjaga, kelle kaudu osutab tehniline konsultant teenust. Juhul, kui tehnilise konsultandi kaasamine on vajalik, sõlmitakse leping tehnilise konsultandi ja korteriühistu vahel hiljemalt taotluse esitamise hetkeks.
- Toetuse taotlemisel läbib esitatud ehitusprojekt ekspertiisi, mille korraldab ja mille eest tasub KredEx.
- Pärast KredExi ekspertiisi teostatakse rekonstrueerimistööde jaoks pakkumiste võtmise menetluse läbi riigihangete registri.

Sirvida tasub kredex.ee veebilehte (Teenused – Korteriühistu ja kohalik omavalitsus), kus on ülevaade taotlemiseks ja muud lisainfot (Rekonstrueerimistoetus 2020), mis tõenäoliselt jääb korteriühistutele ja omavalitsustele suures osas samaks uuel taotlusperioodil.

Korteriühistud, kes soovivad antud teemadel konsultatsiooni, neil palume nõustamise eelnevalt kokku leppida allpool toodud kontaktidel.

Jaanus Mark
korterelamu
toetusmeetmete konsultant
SA Võrumaa
Arenduskeskus
521 7587, jaanus.mark@
vorumaa.ee

OKTOOBER

Rõuge Rahvamajas

8.10. kell 19

Krabi Kõlateater
POODI MAN POLIITIKAST

9.10. kell 19

Mäeotsa Kapell
Vabariigi Pillimees 2020
MARTIN ARAK

12.10. kell 16

Subtilu-Z
Piirideta muusika Leedust

17.10. kell 19

Mihaly Dementiv
akordionivirtuoos Ungarist

Vaimse tervise
õpinädal

Tasuta

MAIRE AUNASTE ja KAI ILP

Pilet 12 €

Pilet 15 €

Pilet 5 €

Piletid müügil FIENTAs ja kohapeal

EESTI KÄSITÖÖ

KÄSITÖÖKOJAD ÜLE MAA

Aastateema 2021

16. oktoober

käsitöö meeste aasta

KÄSITÖÖKODA RUUSMÄE RAHVAMAJAS

LAUPÄEVAL, 16. OKTOOBRI KELL 12.00-16.00

*Käsitöömeister ERNST SIBUL – ainulaadse ja kordumatu käitsi valmistatud puidust käsitöö näitus ja töö tehnika tutvustus;

*Käsitöömeister MALL VESILO õpituba „Vanast uus – aegumad lapitöö nipid“ (osalejatel palume kaasa võtta nõela, käärid ja mõnusa tuju), [etteregistreerimine!](#)

*Käsitöömeister LEHTE PIIR tutvustab jäägrikinnaste kudumise nippe;

*Käsitööõõber MAIE SAKS tutvustab pitskoelisi kudumeid ja koos tehakse õnnitluskaarte (palume käärid kaasa võtta);

*Käsitööõõber LEELO SARIK' u eestvedamisel tehakse vanadest teksadest raamatutele kaaned;

*Käsitööõõber ILME TUBLI tööde lugu: soojad sokid siin ja kaugemal;

*Käsitööõõber HELVI TRUUSA heegeldatud tööde näitus.

Kui tuled, siis võid kaasa võtta mekkimiseks koduseid hoidiseid, küpsetisi.

Perenaised! Tooge oma hapu-, soola- või marineeritud kurgid konkursile!

Päeval osalemise tasu on annetuslik.

Oled oodatud, tervisepassi olemasolu on vajalik! Info Sirje Pärnapuu tel 516 5728

TARTU ÜLIKOOL

Tartu Ülikooli väarikate
ülikool Võrumaal

Loengute ajakava
2021/22 sügissemestril

22.09.2021 Tähtede elust

20.10.2021 Seened meie ümber

17.11.2021 Uued sõnad eesti keeles

08.12.2021 Palverännak

Loengud Navi seltsimajas
algusega kell 10.00

Registreeru 2021/2022 õpeaastal
algavatele loengutele telefonil
513 5043 Ülle

NAVI

VÕRUMAA
ARENDESKESKUS

Harjutused ihule, kõnelused hingele
Kai Ilp & Maire Aunaste

MÕNISTE RAHVAMAJA RÕUGE RAHVAMAJA Rõuge valla VÄRSU KULTUURIKESKUS

VAIMSE TERVISE ÕPINÄDAL
Rõuge vallas

11.–15. oktoobril 2021

E 11. okt
13:00 Varstu Kultuurikeskuses
16:00 Mõniste Rahvamajas

T 12. okt
13:00 Nursi külamajas
16:00 Rõuge Rahvamajas

N 14. okt
12:00 Luutsniku raamatukogus
15:00 Haanja Rahvamajas
17:30 Rogosi mõisas

R 15. okt
13:00 Misso Rahvamajas

TASUTA!
Rahvamajades avatud kohvikud!
Lisainfo kohalike kultuurijuhilt.

#kultuurirõuged

Uma KOHVIKUTE JA RESTORANIDE NÄDAL
Uma Mekk

11.-17. oktoober

Rohkem infot:
www.visitvoru.ee
www.umamekk.ee

MART KIVASTIK VON GLEHNI TEATER
TIIT JA TÕNU

Mõniste Rahvamajas
3. oktoobril 2021
kell 19:00

Piletid eelmüügis 20 eur
(Fienta, Mõniste kauplus)
*** kohapeal 25 eur**

Info: 53327560

Laupäeval, 9. oktoobril
kell 10 – 15

Võru linna keskvaljakul

Esmakordselt:
MAHETURG
Mahe ja Muhe

UMA MEKK
XII SUURLAAT

www.umamekk.ee

Filmifestival
KINO MAALE

04. – 24. oktoober 2021

VARSTU KULTUURIKESKUSES
filmiprogramm
11.-21. oktoobril

EELKOOLIEALISTELE
ALG- ja PÕHIKOOLILE
TÄISKASVANUTELE

Jälgige kava Varstu Kultuurikeskuse Facebook lehel!

Kõik filmid tasuta!

Kogu festivali info ja täiskava:
www.kinomaale.ee
[lisaks www.facebook.com/kinomaale](https://www.facebook.com/kinomaale)
indrek.jurtshenko@mail.ee, 5290785

Haanja rahvamajas
23. oktoobril
kell 20:00

Tantsupidu

Tantsuks mängivad
IRENA ja Ivar Hansen

Sära lisab mustlastantsutrupp
Maljarka

Pilet eelmüügist 10 eurot
kohapeal 13 eurot

Järgime Covid-19 viirusest
tulenevaid nõudeid!

Laudade broneerimine
tel 516 5728 või
haanjarahvamaja@rauge.ee

Varstu Kultuurikeskuses
24. oktoobril kell 12:00

EESTI RAHVAMAJADE PÄEVA
KONTSERT
La Luna

AVATUD KULTUURIKOHVIKI!
pilet 5.-

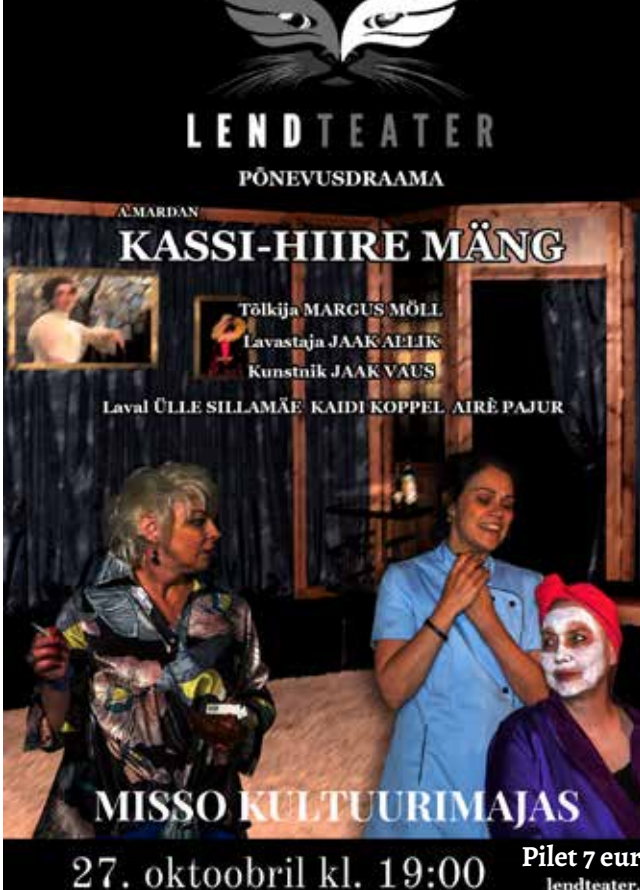
Lisainfo: 5117348 / 53327560 #kultuurirõuged

LENDTEATER
PÕNEVUSDRAAMA

KASSI-HIIRE MÄNG

Tõlkija MARGUS MÖLL
Lavastaja JAAK AELIK
Kunstnik JAAK VAUS

Laval ÜLE SILLAMÄE KAI DI KOPPEL AIRÈ PAJUR

MISSE KULTUURIMAJAS

27. oktoobril kl. 19:00 **Pilet 7 eurot**
lendteater.ee

Trehvämi Rõugõn!

TOIMETAJA: Viivika Nagel, kommunikatsioon@rauge.ee
TIRAAŽ: 2455
VÄLJAANDJA: Rõuge vallavalitsus, Ööbikuoru tn 4,
Rõuge alevik, tel 5346 5809, www.rauge.ee
TEHNILINE TEOSTUS: Arman Projekt OÜ,
kalurileht1@gmail.com, tel 5649 5252

LOE DIGILEHTE: www.rauge.ee/ajaleht

Väljaandjal ja toimetajal on õigus avaldamiseks saadetud kirjutisi toimetada ja lühendada ning teha valikuid materjali avaldamise osas. Oma valla elanike ja ettevõtete reklaamide avaldamine lehes on tasuta. Järgmise ajalehe materjalid on oodatud kuni 14. oktoobrini 2021, leht ilmub 28. oktoobril.